

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1963-1964.

26 MAI 1964.

Projet de loi modifiant, en ce qui concerne les conditions d'admission aux examens des grades académiques, les lois coordonnées sur la collation des grades académiques et le programme des examens universitaires.

AMENDEMENTS
PROPOSES PAR
MM. HOUGARDY ET TOUSSAINT.

ARTICLE PREMIER.

A. — A l'article 5, § 1er, 3e ligne, du Chapitre II proposé, ajouter avant les mots « et de candidat ingénieur agronome », les mots « de candidat ingénieur civil ».

B. — Au même article 5, supprimer le 3e du § 1er, le dernier alinéa de ce paragraphe et le § 2.

Justification.

Les passages dont la suppression est ainsi proposée constituent dans ce projet une survivance anachronique d'une situation qui ne se justifie plus devant la volonté de permettre l'accès à toutes les facultés universitaires d'éléments ayant réussi les épreuves d'aptitude imposées.

En effet, jusqu'à présent un élève ayant effectué de brillantes études dans l'enseignement technique secondaire, section forte, se voyait interdire l'accès de l'université sauf s'il réussissait l'examen d'entrée en faculté des sciences appliquées. Il pouvait alors entreprendre des études d'ingénieur civil en vertu du § 2 ou des études de sciences physiques ou mathématiques ou encore d'ingénieur agronome, en vertu du dernier alinéa du § 1er.

Ce même article permettait aussi à l'élève de latin-sciences d'entreprendre les études de physique auxquelles ses goûts le poussaient mais que la loi ne l'autorisait pas à entreprendre.

R. A 6630.

Voir :

Documents du Sénat :

138 (Session de 1963-1964) : Projet transmis par la Chambre des Représentants

221 (Session de 1963-1964) : Rapport.

235 (Session de 1963-1964) : Amendements.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1963-1964.

26 MEI 1964.

Ontwerp van wet waarbij de gecoördineerde wetten op het toekennen van de academische graden en het programma van de universitaire examens worden gewijzigd, wat betreft de voorwaarden voor toelating tot de examens voor het behalen van de academische graden.

AMENDEMENTEN
VAN DE
HH. HOUGARDY EN TOUSSAINT.

EERSTE ARTIKEL.

A. — In artikel 5, § 1, vierde regel, van het voorgestelde Hoofdstuk II, voor de woorden « en van kandidaat-landbouwkundig ingenieur » in te voegen de woorden « van kandidaat-burgerlijk ingenieur ».

B. — In hetzelfde artikel 5, het n° 3^e van § 1, het laatste lid van deze paragraaf en § 2 te doen vervallen.

Verantwoording.

De teksten waarvan de opheffing wordt voorgesteld, zijn een anachronisme, omdat zij een toestand willen bestendigen die niet meer gerechtvaardigd is als men alle universitaire faculteiten toegankelijk wenst te maken voor leerlingen die geslaagd zijn voor de opgelegde bekwaamheidsexamens.

Tot dusverre zag een leerling die schitterende studies had gedaan in een sterke afdeling van het middelbaar technisch onderwijs, zich de toegang tot de universiteit onttogen, behalve wanneer hij slaagde in het toelatingsexamen voor de faculteit van de toegepaste wetenschappen. Hij kon dan studeren voor burgerlijk ingenieur krachtens § 2, of studiën in de wis- en natuurkundige wetenschappen of voor landbouwkundig ingenieur beginnen krachtens het laatste lid van § 1.

Hetzelfde artikel stelt een leerling uit de Latijns-wetenschappelijke afdeling ook in staat in de natuurkundige wetenschappen te studeren, tot welke studiën hij zich aangetrokken voelt, maar die hij krachtens de wet niet kon ondernemen.

R. A 6630.

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

138 (Zitting 1963-1964) : Ontwerp overgezonden door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

221 (Zitting 1963-1964) : Verslag.

235 (Zitting 1963-1964) : Amendementen.

En vertu du texte amendé du projet tous les élèves issus de toutes les sections de l'enseignement moyen et de la section scientifique industrielle de l'enseignement technique doivent pouvoir entreprendre toutes les études universitaires à l'exception des études d'ingénieur civil pour lesquelles l'examen d'entrée reste maintenu.

Il n'y a vraiment plus aucune raison dans ce cas d'autoriser un autre moyen d'accès aux études des mathématiques, de physique, d'ingénieur-agronome. Cette facilité ne favoriserait plus des élèves ayant suivi des études complètes, mais non conformes aux stricts impératifs de la loi, mais uniquement des élèves ayant fait des études incomplètes et n'ayant obtenu le diplôme d'aucune section de l'enseignement moyen supérieur, de l'enseignement normal primaire ou de l'enseignement technique secondaire (section scientifique industrielle).

Il ne se conçoit plus au moment où l'enseignement secondaire connaît un tel développement, que des études de niveau universitaire puissent être entreprises par des étudiants n'ayant même pas acquis cette formation.

Par contre il est difficile de comprendre que l'on veuille maintenir l'examen spécial pour l'accès aux études d'ingénieur civil, où il y a pénurie — en même temps qu'on supprime des barrages légaux vers d'autres disciplines où le nombre de récipiendaires est déjà pléthorique.

C'est pourquoi l'examen d'entrée en faculté des sciences appliquées doit être supprimé. C'est d'ailleurs à peu près ce que des professeurs d'une faculté de sciences appliquées ont souhaité, bien qu'ils fassent une distinction entre les diverses sections de l'enseignement moyen, selon que l'enseignement soit fort ou faible en mathématiques.

Cette suppression partielle mettrait en brèche le principe de l'omnivaleur : il n'est pas plus à craindre que des élèves faibles en mathématiques n'envahissent les études d'ingénieur civil si l'examen d'entrée est supprimé que les études de sciences mathématiques (qui exigent tout de même au moins une force équivalente) pour lesquelles plus aucun obstacle n'est prévu selon les sections.

C'est pourquoi la seule procédure logique et cohérente est la mise sur le même pied de toutes les études universitaires par l'abolition proposée de l'examen d'entrée.

C. — A l'article 8, 3e alinéa, du Chapitre II proposé, remplacer les mots « d'interrogateurs étrangers à l'établissement » par « de membres du cadre de l'enseignement supérieur ou de l'enseignement secondaire supérieur ».

Justification.

Autant il peut se justifier dans l'enseignement technique de faire appel à des personnalités du monde industriel, autant il paraît peu justifié de chercher en dehors du monde pédagogique des interrogateurs à l'occasion des examens de fin d'études d'humanités.

Il convient d'empêcher que des raisons de convenances locales n'amènent l'intrusion dans de tels jurys de personnes dont la compétence pourrait être sérieusement mise en doute.

Il convient aussi de préciser que les membres de l'enseignement doivent appartenir au cadre, c'est-à-dire ne pas être pensionnés, pour éviter des conflits de conceptions pédagogiques entre le professeur et le membre du jury.

D. — Au même article 8, 9e ligne, supprimer la phrase « Seuls les membres cités au 1° ont voix délibérative ».

Krachtens de gewijzigde tekst van het ontwerp zullen alle leerlingen uit alle afdelingen van het middelbaar onderwijs en de industrieel-wetenschappelijke afdeling van het technisch onderwijs, alle universitaire studien kunnen doen, met uitzondering van die voor burgerlijk ingenieur, waarvoor nog een toelatingsexamen vereist is.

Er is in dat geval werkelijk geen enkele reden meer om te voorzien in een andere toelatingsmogelijkheid tot de studien in de wiskunde, in de natuurkunde of voor landbouwkundig ingenieur. Een soortgelijke tegemoetkoming zou niet meer de leerlingen bevoordelen die volledige studien hebben gedaan welke evenwel niet voldoen aan de strenge eisen van de wet, maar uitsluitend leerlingen die onvolledige studien hebben gedaan en geen diploma hebben behaald in een afdeling van het hoger middelbaar onderwijs, het lager normaalonderwijs of het middelbaar technisch onderwijs (industrieel-wetenschappelijke afdeling).

Nu het middelbaar onderwijs zo ruim ontwikkeld is, gaat het niet meer op dat leerlingen, die zelfs niet die opleiding mochten hebben, aan een universiteit zouden kunnen gaan studeren.

Aan de andere kant is het echter moeilijk te begrijpen dat het bijzonder examen voor toelating tot de studien van burgerlijk ingenieur, waarvoor weinig kandidaten zijn, gehandhaafd zou worden, terwijl de wettelijke hindernissen op de weg naar andere studien, waarvoor nu reeds te veel kandidaten zijn, opgeruimd zouden worden.

Daarom moet het toelatingsexamen tot de faculteit van de toegepaste wetenschappen worden afgeschaft. Dat is trouwens nagenoeg wat sommige professoren van een faculteit van toegepaste wetenschappen hebben gewenst, hoewel zij daarbij een onderscheid hebben gemaakt tussen de verschillende afdelingen van het middelbaar onderwijs al naar er veel of weinig wiskunde wordt gegeven.

Een gedeeltelijke afschaffing ervan zou het beginsel van de algemeen-geldigheid in het gedrang brengen : er bestaat niet meer vrees dat leerlingen die zwak zijn in wiskunde, voor burgerlijk ingenieur zullen gaan studeren als het toelatingsexamen wordt afgeschaft, dan in de wiskunde (waarvoor ten minste evenveel bekwaamheid is vereist) waaraan al naar de afdelingen geen hinderpalen meer in de weg staan.

Daarom is de enige logische en samenhangende oplossing dat alle universitaire studien op voet van gelijkheid worden geplaatst, door het toelatingsexamen af te schaffen zoals wordt voorgesteld.

C. — In artikel 8, derde lid, van het voorgestelde Hoofdstuk II, de woorden « examinatoren die niet tot de inrichting behoren » te vervangen door « leden van het kader van het hoger onderwijs of het hoger middelbaar onderwijs ».

Verantwoording.

Zo verantwoord als het is in het technisch onderwijs een beroep te doen op personen uit de industrie, zo onverantwoord lijkt het voor de eindexamens van de humaniora examinatoren te gaan zoeken buiten de pedagogische kringen.

Er moet worden verhinderd dat in die examencommissies, op grond van lokale overwegingen, personen worden opgenomen wier bekwaamheid ernstig zou kunnen worden in twijfel getrokken.

Voorts moet ook worden bepaald dat de leden uit het onderwijs moeten behoren tot het kader, wat betekent dat zij niet in ruste gesteld mogen zijn, ten einde te verhinderen dat de pedagogische opvattingen van een leraar in botsing zouden komen met die van een ander lid van de examencommissie.

D. — In hetzelfde artikel 8, op de tiende en elfde regel, de volzin « Alleen de onder 1° vermelde leden hebben beraadslagende stem » te doen vervallen.

E. — Au même article 8, 14e ligne, supprimer les mots « ayant voix délibérative ».

Justification.

Les membres d'un jury qui n'ont pas voix délibérative n'ont vraiment qu'un rôle figuratif.

Il y a lieu de remarquer que dans ce cas le nombre de membres étrangers pourrait n'être que le quart du nombre total de membres du jury.

En effet, si le nombre de membres à voix délibérative est par exemple de 30, en vertu du texte, le nombre de membres étrangers pourra n'être que de 10 (soit le tiers de 30). Cela porte le nombre total de membres du jury à 40. Donc le nombre de membres étrangers serait le quart du nombre total de membres du jury.

F. — Au même article 8, 9e alinéa, 2e ligne, remplacer le mot « ou » par le mot « et » entre les mots « sur une matière principale » et « sur deux matières secondaires ».

Justification.

Selon le texte présenté, un récipiendaire pourrait ne se faire interroger que sur des branches accessoires, à son choix. Il est plus que probable que seules les branches les plus faciles seraient choisies.

G. — Au même article, avant-dernier alinéa, supprimer les mots « de préférence ».

Justification.

L'amendement D ci-dessus visait à empêcher que le rôle des examinateurs étrangers ne soit purement figuratif, le présent amendement vise à empêcher qu'il puisse être réduit à néant.

H. — A l'article 10, § 2, du Chapitre II proposé, supprimer les mots « ou un programme équivalent ».

Justification.

L'article 6 de la loi du 29 mai 1959 laisse à chaque institution d'enseignement la liberté d'élaborer ses programmes, sous réserve d'approbation ministérielle.

Il n'y est pas moins question d'un programme minimum légalement fixé et il est bien clair que cette notion est différente de celle de programme appliqué par les établissements de l'Etat.

Puisqu'il s'agit d'un minimum, on ne voit pas comment on pourrait concevoir un programme équivalent, d'une même section, ne respectant plus ce minimum.

On ne voit pas non plus comment et par qui pourrait sans discussion être décidé que ce programme est ou n'est pas « équivalent ». Ce serait ouvrir la voie à l'arbitraire ou aux abus. La liberté de l'enseignement ne doit pas être confondue avec le droit à l'homologation d'études insuffisantes.

Si on voulait en donner la compétence à cette commission d'homologation, on arriverait à la conséquence ahurissante que les professeurs membres de cette commission dont les inspecteurs ne peuvent faire partie, jugeraient la qualité d'un programme établi par leurs inspecteurs.

I. — A l'article 13, 2e, du Chapitre II proposé, remplacer les mots « droits d'inscription » par les mots « cautions à verser lors de l'inscription ».

E. — In hetzelfde artikel 8, op de zestiende regel, de woorden « met beraadslagende stem » te doen vervallen.

Verantwoording.

Leden van een examencommissie die geen beraadslagende stem hebben, zijn eigenlijk slechts figuranten.

Op te merken valt dat het aantal vreemde leden slechts één vierde van het totaal aantal leden van de examencommissie zou kunnen bedragen.

Immers, indien het aantal stemgerechtigde leden bijvoorbeeld 30 bedraagt, zouden er krachtens de tekst slechts 10 (of één derde van 30) vreemde leden kunnen zijn. Dit brengt het totaal aantal commissieleden op 40. Het aantal vreemde leden zou dus één vierde zijn van het totaal aantal commissieleden.

F. — In hetzelfde artikel 8, negende lid, tweede regel, het woord « of » tussen de woorden « over een hoofdvak » en « over twee bijvakken » te vervangen door « en ».

Verantwoording.

Volgens de ingediende tekst kan een kandidaat slechts ondervraagd worden over bijvakken naar zijn keus. Het is meer dan waarschijnlijk dat alleen de gemakkelijkste vakken zullen worden gekozen.

G. — In hetzelfde artikel 8, voorlaatste lid, de woorden « bij voorkeur » te doen vervallen.

Verantwoording.

Het vorenstaande amendement D beoogde te voorkomen dat de vreemde examinatoren slechts een figurantenrol zouden spelen, terwijl dit amendement ernaar streeft om te verhinderen dat zij helemaal geen rol zouden spelen.

H. — In artikel 10, § 2, van het voorgestelde Hoofdstuk II, de woorden « of een gelijkwaardig leerplan » te doen vervallen.

Verantwoording.

Krachtens artikel 6 van de wet van 29 mei 1959 kan iedere onderwijsinrichting zelf vrij haar leerplan vaststellen mits de Minister het goedkeurt.

Toch gaat het nog altijd om een minimum-leerplan dat wettelijk is vastgesteld en het is duidelijk dat zulk een leerplan niet hetzelfde is als het leerplan toegepast door de staatsinrichtingen.

Aangezien het om een minimum gaat, is het niet mogelijk een gelijkwaardig leerplan voor eenzelfde afdeling vast te stellen, waarbij dat minimum niet meer wordt in acht genomen.

Bovendien is het de vraag hoe en door wie, zonder betwisting, beslist zou kunnen worden of dat leerplan al dan niet « gelijkwaardig » is. Dit zou aanleiding geven tot willekeur of misbruik. De vrijheid van onderwijs mag niet verward worden met het recht op homologatie van onvoldoende studien.

Zou men een dergelijke bevoegdheid verlenen aan die homologatiecommissie, dan zou men tot de onthutsende slotsom komen dat leraren die lid zijn van een commissie waarvan de inspecteurs geen deel mogen uitmaken, een oordeel zouden uitspreken over het peil van een leerplan dat door hun inspecteurs is vastgesteld.

I. — In artikel 13, 2e, van het voorgestelde Hoofdstuk II, de woorden « de inschrijvingsrechten » te vervangen door de woorden « de waarborg te storten bij de inschrijving ».

Justification.

La notion de « droit d'inscription » n'est plus conforme à l'évolution normale vers le prolongement de la scolarité obligatoire et gratuite.

Il est par contre normal de percevoir une caution en vue d'éviter des inscriptions fictives, ladite caution étant évidemment récupérable par celui qui l'a versée, s'il se présente effectivement aux épreuves.

J. — Au même article 13, supprimer le 3°.

K. — Au même article 13, ajouter la phrase suivante :

« L'homologation des diplômes et des certificats est gratuite ».

Justification.

Même justification qu'à l'amendement précédent.

N. HOUGARDY.

M. TOUSSAINT.

Verantwoording.

Het begrip « inschrijvingsrecht » is niet meer overeen te brengen met de normale evolutie naar een verlenging van de schoolplicht en het kosteloos onderwijs.

Hierteenover staat dat het wel normaal is een waarborg te eisen ten einde fictieve inschrijvingen te voorkomen, met dien verstande dat de waarborg natuurlijk kan worden teruggevorderd door degene die hem gestort heeft, als hij zich werkelijk voor de examens aanmeldt.

J. — In hetzelfde artikel 13, het n° 3° te doen vervallen.

K. — Aan hetzelfde artikel 13 een volzin toe te voegen, luidende :

« De homologatie van de diploma's en de getuigschriften is kosteloos ».

Verantwoording.

Zelfde verantwoording als voor het vorige amendement.